

2. Василик О.Д. Фінансова стабілізація: суть, заходи, проблеми / О.Д. Василик, С.А. Буковинський, К.В. Павлюк // Фінанси України. – 1996. – №3-4. – С. 5-28.
3. Кодацкий В.П. Проблемы формирования местных бюджетов / В.П. Кодацкий // Економіка, фінанси, право. – 2005. – №2. – С. 10-16.
4. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України. навч. посіб. / В.І. Кравченко. – К.:Т-во “Знання” – КОО. – 1999. – 487 с.
5. Матеюк В.К. Региональные бюджеты: совершенствование процесса / В.К. Матеюк // Финансы. – 1993. – №12. – С. 43-46.
6. Василик О.Д. Удосконалення податкової системи України / О.Д. Василик, К.В. Павлюк // Фінанси України. – 1997. – №10. – С. 37-42.
7. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика): монографія / О.П. Кириленко. – К.:НІОС. – 2000. – 384 с.
8. Игудин А.Г. Взаимоотношения между звеньями бюджетной системы России / А.Г. Игудин // Финансы. – 1992. – №9. – С. 18-21.
9. Садков В.Г. Межбюджетные отношения и методические основы определения размеров местных бюджетов / В.Г. Садков, Л.С. Гринкевич // Финансы. – 1997. – №6. – С. 16-18.
10. Мельник П.В. Розвиток податкової системи в перехідній економіці / П.В. Мельник.– Ірпінь. Академія державної податкової служби України. – 2001. – 362 с.
11. Соколовська А.М. Податкова система: теорія і практика становлення / А.М. Соколовська.– К.: Знання-Прес. – 2004. – 454 с.
12. Тарангул Л.Л. Основні напрями удосконалення законодавчої бази оподаткування місцевими податками і зборами / Л.Л. Тарангул // Економіст. – 2001. – №3. – С. 18-21.
13. Налогообложение: теории, проблемы, решения / В.П. Вишневский, А.С. Веткин, Е.Н. Вишневская и др.; под общ. ред. В. П. Вишневского. – Донецк: ДонНТУ, ИЭП НАН Украины. – 2006. – 504 с.
14. Панасюк Л.В. Фінансові ресурси місцевих органів влади. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н.– Ірпінь, 2009. – 203 с.
15. Мельник С. Про формування місцевих бюджетів / С. Мельник, С. Криниця // Економіка України. – 2000. – № 1. – С. 23.
16. Слухай С.В. Формування доходів місцевих бюджетів у контексті трансформації податкової системи / С.В. Слухай, Н.Я. Здерка // Фінанси України. – 2006. – № 5. – С. 44–49.
17. Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія і практика становлення: монографія / А.М. Соколовська. – К.: Знання-Прес. – 2004. – 454 с.
18. Тарангул Л.Л. Регіональна податкова політика: зміст і особливості її реалізації / Л.Л. Тарангул // Фінанси України. – 2000. – № 10. – С.13.
19. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин: монографія / І.О. Луніна. – К.: Наукова думка. – 2006. – 432 с.

Рецензент докт. экон. наук, профессор С.В. Клишчук

336. 027

*Кулибаба С.В., аспірант,
Тернопільський національний економічний університет, м. Луцьк*

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Україна належить до країн, тільки частково забезпечених власними енергоресурсами. Її енергетична залежність від імпортних поставок органічного палива з урахуванням умовно первинної ядерної енергії упродовж 2000-2004 років становила понад 60% від загальних обсягів використовуваного палива. Імпортується здебільшого природний газ, світова ціна якого зростає і, на думку фахівців, зростатиме у найближчому майбутньому (до 600 дол. за 1000 м³ у 2015 р.).

Реалізація міроприємств енергозбереження має вирішальний вплив на стан економіки в державі, вирішення проблем соціальної та екологічної сфер.

В Україні накопичено значний практичний досвід реалізації державної політики з підвищення енергоефективності, відбувається його теоретичне осмислення та узагальнення, розробляються напрями удосконалення поєднання ринкових та державних механізмів регулювання енергозбереження висвітлено у роботах О. Суходолі, В. Микитенко, С. Єрмілова. Інститутом загальної енергетики НАН України підготовлено проект Державної програми підвищення енергоефективності та енергозбереження, який узгоджує основні напрями діяльності у сфері енергозбереження з Енергетичною стратегією України.

Стратегічною метою державної політики енергозбереження є вихід України на рівень передових держав з ринковою економікою щодо енергоємності валового внутрішнього продукту в

цілому і окремих видів продукції, робіт та послуг. Досягнення цієї мети забезпечить зростання конкурентоздатності української економіки на світовому ринку та її динамічний розвиток, а також зменшення імпорту енергоресурсів до мінімально можливого рівня.

Замість завдань енергозабезпечення кількісного розвитку, яким економіка України слідувала впродовж десятиріч, енергетика повинна перейти на енергозабезпечення сталого розвитку економіки, на що орієнтовані сьогодні розвинуті країни світу, альтернативи цьому шляху немає.

Світовий досвід підтверджує, що витрати коштів на енергозберігаючі заходи в 2,5-3 рази ефективніші, ніж вкладання їх у будівництво нових енергогенеруючих потужностей. Тому в умовах інвестиційних обмежень енергоощадливий шлях розвитку вітчизняної економіки є найбільш раціональним.

Низька енергетична ефективність є одним з основних чинників кризових явищ в українській економіці.

Як бачимо у табл. 1, в Україні показник енергоємності ВВП в три-п'ять разів вищий у порівнянні з розвиненими країнами, що об'єктивно обмежує конкурентоспроможність національного виробництва та підвищення добробуту українського суспільства і важким тягарем лягає на економіку, стаючи ще більш небезпечним в умовах економічної кризи та її зовнішньої енергетичної залежності.

Таблиця 1

Енергоємність ВВП в Україні та деяких країн світу станом на 01.01.2006р

Регіон, країна	Енергоємність ВВП (кг н.е./долл, ПКС *)	ВВП на 1 особу населення, тис. дол.
Світ в цілому	0,31	-
Європейський Союз	0,27	-
Японія	0,2	29,96
Франція	0,24	27,74
Німеччина	0,25	26,18
США	0,34	31,75
Польща	0,47	4,1
Російська Федерація	0,9	1,94
Україна	0,98	0,83

* ПКС – паритет купівельної спроможності

Енергоємність ВВП в Україні залишається надто високою, що обмежує конкурентоспроможність національних виробництв і знижує реальний рівень життя населення, оскільки зайві витрати на енергоносії призводять до збільшення собівартості продукції та послуг і зниження прибутковості роботи підприємств. А це спричиняє неможливість підвищення рівнів заробітної плати та соціальних виплат.

На даний час основним фактором зниження енергоємності промислової продукції в усіх галузях національної економіки є формування ефективно діючої системи державного управління та забезпечення сферою енергозбереження, наявність якої дасть змогу, в першу чергу удосконалити структуру споживання енергоресурсів.

Є два шляхи скорочення енергоємності економіки. Перший – реструктуризація промисловості шляхом закриття енергоємних виробництв і, як альтернатива, розвиток виробництва з урахуванням сучасних наукових досліджень. Другий шлях боротьби з перевитратами енергоносіїв – енергозбереження.

Сьогодні в Україні майже 35% природного газу використовується комунальною енергетикою (теплопостачання населенню), ще близько 10% - для аналогічних потреб промисловості. Загалом частка газу у виробництві тепла сягає 45%. Теплоенергетичні підприємства нині технічно і технологічно занедбані. Через це у процесі виробництва, транспортування та кінцевого використання теплової енергії загальні втрати становлять понад 50-55 %, що спричинює істотні (майже вдвічі) перевитрати природного газу на теплопостачання. Тому завдання програми комплексної модернізації комунальної та промислової теплоенергетики є надзвичайно болючим.

Реальна ситуація така, що, попри безліч закликів, програм і рішень, попри підвищення цін на енергоносії до рівня світових, енергозбереження не набуло масштабів, потрібних для зміни ситуації з витратами енергоносіїв.

Основним завданням законодавства з енергозбереження є створення сприятливих умов для ефективного використання ПЕР, уникаючи безпосереднього втручання у господарську діяльність

суб'єктів господарювання. Для реалізації цього завдання перш за все необхідна взаємоузгоджена дієва та прозора система законодавства з енергозбереження.

Для широкомасштабного впровадження енергоефективних технологій у різні сектори вітчизняної економіки слід переглянути існуючі та розробити нові законодавчо-правові акти, які б дали можливість задіяти інвестиційні, цінові, податкові та інші механізми стимулювання освоєння енергоефективних технологій і обладнання, зокрема для реалізації загальнонаціональної та регіональної політики ефективного використання енергоресурсів.

Через відсутність дієвих економічних стимулів не впроваджуються навіть організаційні та маловитратні заходи з енергозбереження, які без великих фінансових витрат могли б зекономити на підприємствах значну кількість енергоресурсів. Треба дозволити підприємствам частину коштів, зекономлених шляхом енергозбереження, направляти для стимулювання працівників підприємств, що безпосередньо беруть участь у реалізації енергозберігаючих заходів.

Основними принципами державної політики у сфері енергозбереження повинні стати:

створення економічних і правових умов зацікавленості в енергозбереженні юридичних та фізичних осіб;

здійснення державного регулювання діяльності у сфері енергозбереження на основі застосування економічних, нормативнотехнічних заходів управління;

пріоритетність вимог енергозбереження при здійсненні господарської, управлінської або іншої діяльності, пов'язаної з видобуванням, переробкою, транспортуванням та використанням ПЕР;

наукове обґрунтування стандартизації у сфері енергозбереження та нормування витрат ПЕР, необхідність дотримання енергетичних стандартів та нормативів при використанні ПЕР;

створення енергозберігаючої структури матеріального виробництва на основі комплексного вирішення питань економії та енергозбереження з урахуванням екологічних вимог, широкого впровадження новітніх енергоефективних технологій;

обов'язковість енергетичної експертизи;

популяризація та підвищення громадського освітнього рівня у цій сфері;

поєднання методів стимулювання та відповідальності з метою раціонального витрачання ПЕР;

становлення плати за прямі втрати і нерациональне використання ПЕР;

вирішення проблем енергозбереження у поєднанні з реалізацією енергетичної програми України, а також на базі загального міждержавного співробітництва [1].

Реалізація стратегічних завдань розвитку паливно-енергетичного комплексу, впровадження масштабних заходів з розвитку, технічного оновлення і модернізації основних фондів, а також послідовне впровадження конкурентних відносин у ПЕК та на суміжних ринках здійснюватиметься шляхом удосконалення цінової і тарифної політики через впровадження економічно-обґрунтованого рівня цін і тарифів на енергоносії.

Ціни і тарифи на енергетичних ринках України мають відшкодовувати економічно обґрунтовані витрати на виробництво транспортування і постачання енергоносіїв ефективне функціонування та розвиток.

Протягом наступних 2-5 років відбуватиметься поступове наближення ціни на електроенергію, газ природний та нафтопродукти до рівня цін на лібералізованих ринках ЄС.

Підсумовуючи все вище сказане можна зробити висновок, що головною метою державної політики енергозбереження повинне стати курс України виходу на рівень передових держав з ринковою економікою щодо енергоємності валового внутрішнього продукту в цілому і окремих видів продукції, робіт та послуг. Досягнення цієї мети забезпечить зростання конкурентоздатності української економіки на світовому ринку та її динамічний розвиток, а також зменшення імпорту енергоресурсів до мінімально можливого рівня.

Література

1. Енергетика. Екологія. Людина: матеріали VII Міжнар. енергоекол. конгр., 21 — 22 берез. 2007 р., Київ / Ред.: Шидловський. — К., 2007. — 135 с.